

A Közbeszerzési Hatóság keretében működő Tanács 2024. május 09-én új útmutatót adott ki az ökocímkék közbeszerzésekben történő alkalmazásáról.

Magyarország zöld közbeszerzési stratégiája előírja az ökocímkék hazai közbeszerzési eljárásokban történő alkalmazását elősegítő eszközrendszer kidolgozását. Bár a hazai közbeszerzési szabályozás az uniós irányelvekkel összhangban lehetővé teszi az ökocímkék alkalmazását a közbeszerzési eljárásokban, az ezzel kapcsolatos gyakorlatról nem állnak rendelkezésre átfogó adatok, és a Közbeszerzési Hatósághoz érkezett jelzések alapján arra következtetésre jutott, hogy az érintettek nem ismerik kellően az ebben rejlő lehetőségeket.

Az ökocímkék hatékonyabb alkalmazása érdekében az útmutató célja összefoglalni a hazai közbeszerzési szabályozás által kínált lehetőségeket és az ökocímkékkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. A jelen tájékoztatásban összefoglalom útmutatóban szereplő lényegesebb előírásokat a címkék alkalmazásával kapcsolatban.

A címkék használatának közbeszerzési szabályai

A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (a továbbiakban Kbt.) az értékelési szempontok, illetve a szerződés teljesítésével kapcsolatos feltételek, valamint a műszaki leírás meghatározása tekintetében – az uniós irányelvekkel összhangban álló feltételekkel – kifejezetten rögzíti a különböző típusú, fajtájú címkék közbeszerzési eljárásokban való használatának lehetőségét.

A Kbt. releváns szabályai a fogalom meghatározások mellett részletezik, hogy az ajánlatkérők miként írhatják elő a címke használatát.

Az ajánlatkérők a speciális környezeti, szociális illetve egyéb jellemzővel bíró közbeszerzéseik során támaszkodhatnak a címkékre, a műszaki leírás, a szerződés teljesítési feltételei illetve az értékelési szempontok meghatározása során.

A Kbt. vonatkozó rendelkezései lehetőséget adnak arra az ajánlatkérőknek, hogy konkrét címke használatával adják meg elvárásaikat, amennyiben a címkére vonatkozó valamennyi követelmény csak olyan jellemzőket érint, amelyek esetében teljesül a közbeszerzés tárgyához való kapcsolódás követelménye, továbbá a címke megfelel a Kbt-ben rögzített feltételeknek.

Címkék, amelyek használhatóak:

Az uniós értelmezés szerint az ökocímke az áruk illetve szolgáltatások (termékek) megkülönböztetésére szolgáló önkéntes környezetvédelmi címke, amely tanúsítja, hogy az adott termék megfelel a környezeti hatások csökkentésére vonatkozóan meghatározott kritériumoknak. A kritériumok termékcsoportonként változóak.

Az ökocímkék típusai:

- Több ágazatban alkalmazott, több követelménynek megfelelő címkék

E címkék leggyakrabban használt környezetvédelmi címkék, melyek a termék vagy a szolgáltatás életciklusa során az azok környezeti hatására vonatkozó tudományos adatokon

alapulnak, és különféle követelményegyütteseket határoznak meg minden egyes termék- vagy szolgáltatáscsoportra vonatkozóan.

- **Egy tárgykörhöz kapcsolódó címkék**

Az egy tárgykörhöz kapcsolódó címkék egy vagy több meghatározott témakörhöz kötődnek, így például az energiahatékonysághoz kapcsolódó megfelelési követelményeken alapulnak.

- **Ágazatspecifikus címkék**

Ezek a címkék egyes ágazatokhoz kapcsolódnak.

A Nemzetközi Szabványügyi Testület ökocímkézéssel kapcsolatos szabványainak való megfelelés szempontjából is lehetséges a különböző ökocímkék kategorizálása.

Eszerint megkülönböztethetünk I. típusú, II. típusú és III. típusú ökocímkéket.

- I. típusú ökocímkék, amelyek használatára való jogosultságot harmadik fél előre meghatározott szempontrendszer alapján állapítja meg, összetett kritériumok és harmadik fél által ellenőrzött adatok alapján, az MSZ EN ISO 14024 szabványnak megfelelően. Elsősorban az I. típusú ökocímkék alkalmazhatóak a közbeszerzési eljárásokban, hiszen ezek felelnek meg a Kbt-ben foglalt összes feltételnek.

Ezek az ökocímkék kétféle célra is használhatók: egyrészt a címkék minősítő követelményei alapul szolgálhatnak a műszaki leírás környezetvédelmi követelményeihez, az ajánlatok környezetvédelmi szempontból történő értékeléséhez és a szerződésben alkalmazott környezetvédelmi feltételekhez, másrészt a címke a kritériumoknak való megfelelést is bizonyítja. Az ajánlatkérő hivatkozhat közvetlenül az ökocímkére a műszaki leírásában. Ebben az esetben teljesíteni kell a címke által előírt összes követelményt. Ha az ajánlatkérő nem tartja szükségesnek a beszerzés tárgyával összefüggésben a címke által tanúsított összes követelmény meglétét, vagy az ökocímke olyan követelményeket is tanúsít, melyek nem kapcsolódnak a szerződés tárgyához, akkor ajánlatkérőnek a műszaki leírásban kellő pontossággal meg kell adnia, hogy mely követelmények teljesítését várja el az ajánlattevőktől. A címkék használata megkönnyíti a követelmények teljesítésének igazolását, hiszen az ajánlattevő a kérdéses címkével egyszerűen igazolni tudja a megfelelést. Természetesen az ajánlattevőnek lehetősége egyéb egyenértékű címkével, vagy más megfelelő bizonyítási eszközzel is igazolnia azt, hogy a követelmények teljesülnek, amennyiben a címke megszerzésére rajta kívül álló okból határidőben nincs mód. Az ökocímke követelmények ugyanakkor minden egyes kritériumnál feltüntetik a kritériumok teljesítésének igazolási módját (értékelési és ellenőrzési követelmények), amelyek az ajánlatkérők számára támpontot nyújthatnak azokra az esetekre, amikor az ajánlatkérő nem a címke által előírt összes követelményt írja elő a műszaki leírásban, hanem csak néhány kiválasztott követelményt, és ezek teljesülését kell ellenőriznie

- II. típusú, nem hivatalos ökocímkék és egyéb jelölések - környezeti állítások, melyek közé tartoznak a gyártók, forgalmazók, importőrök információs célú saját nyilatkozatai, amelyek csak egyetlen környezetvédelmi szempont alapján minősítik a terméket, a minősítési szempontot pedig a gyártó vagy forgalmazó választja meg. Tekintettel arra, hogy a II. típusú címkék esetében nem harmadik fél által előre meghatározott szempontok alapján történik az alkalmazhatóság meghatározása, e jelölések a közbeszerzési eljárásokban nem alkalmazhatóak.

- III. típusú környezetvédelmi minősítések – Környezetvédelmi termékn nyilatkozatok, melyek közé sorolható környezetvédelmi nyilatkozatok strukturált, számszerűsített adatokkal jellemzik egy termék környezeti teljesítményét, megkönnyítve a termékek környezeti teljesítményének az objektív összehasonlítását. A <https://www.ecolabelindex.com/> oldalon elérhető adatbázis segítséget nyújthat a különböző ökocímkék kategorizálásában.

Az uniós ökocímke

Az uniós ökocímke követelmények alakulását követik az uniós zöld közbeszerzési követelmények, így az uniós ökocímke különösen jól alkalmazható a zöld közbeszerzési eljárásokban. Amennyiben az adott beszerzési tárgyra vonatkozóan létezik uniós ökocímke, az ajánlatkérők az ökocímke követelményekre támaszkodva is rögzíthetnek megfelelő zöld követelményeket közbeszerzési eljárásaikban. Jelenleg csaknem 89 ezer, uniós ökocímkével rendelkező, azaz szigorú környezetvédelmi normáknak megfelelő termék van forgalomban az EU piacán.

A magyar Környezetbarát Termék védjegy, mint nemzeti ökocímke

A környezetbarát minősítés és tanúsítás célja a környezet iránti felelősségtudat erősítése, a gyártók, forgalmazók ösztönzése a környezeti szempontból kedvezőbb tulajdonságokkal rendelkező termékek és eljárások bevezetésére, illetve a fogyasztók tájékoztatása a minősített termékekről és szolgáltatásokról.

Ökocímke használati jogának megszerzése hazánkban

Mind a magyar nemzeti, mind az uniós ökocímke pályázati úton nyerhető el, megszerzésüknek feltételei és a címkékkel kapcsolatos valamennyi információ elérhető a <https://www.okocimke.hu/> honlapon.

A HungaroMet Nonprofit Zrt. Ökocímke Tanúsító Irodájának feladata a magyar „Környezetbarát Termék” védjegy és az uniós ökocímke elnyeréséért benyújtott pályázatok értékelése a vonatkozó magyar és uniós jogszabályok alapján.

A pályázatokat a HungaroMet Nonprofit Zrt.-nek kell benyújtani. A címkehasználat jogát a környezetvédelemért felelős miniszter ítéli oda. A jogot legfeljebb a vonatkozó feltételrendszer érvényességi idejéig lehet megszerezni. Az időtartam lejártá után a védjegyhasználati jog egyszerűsített eljárás keretében meghosszabbítható

Sikeres pályázat esetén a HungaroMet Nonprofit Zrt. címkehasználati szerződést köt a pályázóval, és a címkehasználat ideje alatt a szerződés alapján ellenőrzi, hogy a termék folyamatosan megfelel-e a követelményeknek. A címkehasználati szerződés hatálya a minősítési feltételrendszer érvényességi ideje. A követelmények felülvizsgálata vagy érvényességének meghosszabbítása után a szerződés meghosszabbítható, ha a termék továbbra is megfelel az érvényes követelményeknek.

Az uniós ökocímke használati jogának elnyerésére jelenleg 25 (Útmutató I. melléklete), míg a magyar nemzeti Környezetbarát Termék védjegy használati jogának elnyerésére jelenleg 19 termék illetve szolgáltatás esetében áll rendelkezésre kidolgozott követelményrendszer (Útmutató II. melléklete).

Ökocímke vagy más védjegy

A jogalkalmazónak az ökocímkek használata során figyelembe kell venniük azt is, hogy a közbeszerzési jog a védjegyek használatának lehetőségéről is rendelkezik, továbbá azt is, hogy az ökocímke egyben védjegy is.

A tanúsító védjegy olyan védjegy, amelyet a védjegybejelentésben ilyenként jelölnek meg, és amely alkalmas arra, hogy a védjegyjogosult által az anyagösszetétel, az áruk gyártási módja vagy a szolgáltatásnyújtás módja, illetve a minőség, pontosság vagy egyéb jellemző tekintetében tanúsított árukat vagy szolgáltatásokat megkülönböztesse az ilyen tanúsítással nem rendelkező más áruktól vagy szolgáltatásoktól.

A közbeszerzési eljárásokban a védjegyek használata felmerülhet

- . az értékelési szempontok között,
- árubeszerzések esetében az alkalmassági feltételek körében,
- a műszaki leírásban,
- a szerződéses feltételek körében.

Mind a Kbt., mind a hozzá kapcsolódó végrehajtási rendelet bizonyos feltételekkel lehetővé teszi az ökocímkek, illetve a tanúsító védjegyek közbeszerzési eljárásban történő használatát. A közbeszerzési irányelvekkel összhangban különösen a zöld közbeszerzések esetében támaszkodhatnak az ajánlatkérők az ökocímkekre, illetve az ökocímke követelményekre műszaki leírásaik, szerződés teljesítési feltételeik illetve értékelési szempontjaik megadása során. Amennyiben arra mód nyílik, tekintettel a használatához kapcsolódó előnyökre, a Közbeszerzési Hatóság mind az ajánlatkérőknek, mind az ajánlattevőknek javasolja megfontolni a közbeszerzési eljárásokban e lehetőség alkalmazását.

Jelen tájékoztatásban a Közbeszerzési Hatóság útmutatójában foglaltak lényegesebb részei kerültek ismertetésre.

(Az útmutató teljes szövege az alábbi linken érhető el:

<https://www.kozbeszerzes.hu/media/documents/utmutato-okocimke-2024.05.09-honlapra.pdf>)

Kolosiné dr. Percze Zsuzsanna